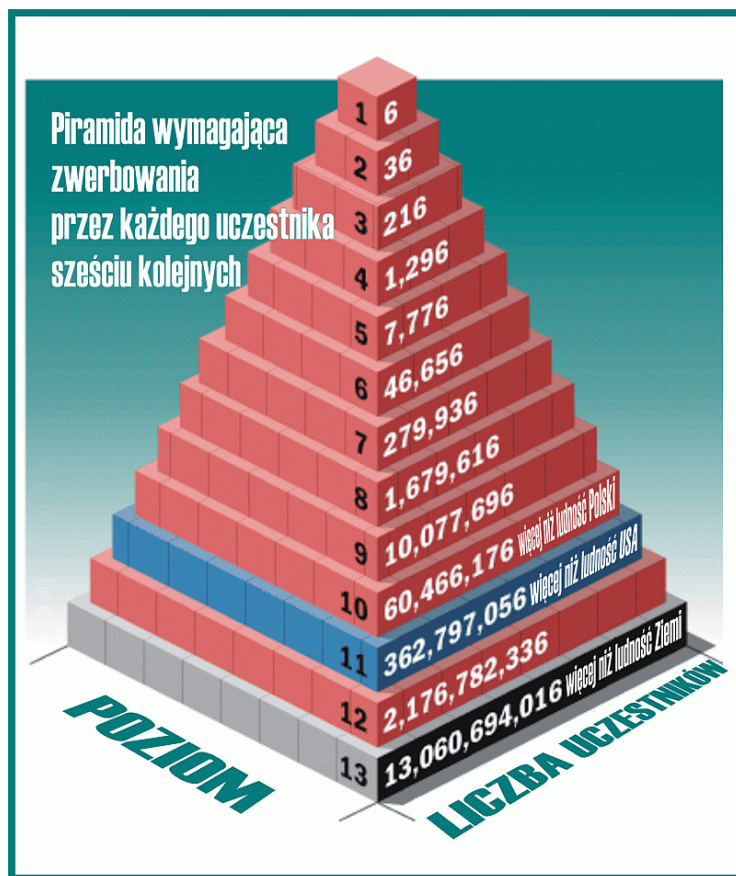

Największe piramidy finansowe świata

Piramida finansowa jest strukturą finansową, gdzie zysk uczestnika jest bezpośrednio związany z wpłatami późniejszych uczestników, którzy plasują się niżej w strukturze piramidy. Od nazwiska twórcy jednej z piramid finansowych Charlesa Ponziego, który zostanie wspomniany w późniejszej części pracy, opisywana struktura jest również nazywana „schematem

Ponziego”. Konstrukcja piramidy finansowej opiera się na ciągłym pozyskiwaniu przez założycieli jak największej ilości inwestorów wpłacających im pieniądze. Takie mechanizmy są odgórnie skazane na porażkę, ponieważ wymagają lawinowego napływu nowych uczestników, który jest realnie ograniczony. Piramida działa dopóki suma wycofywanych pieniędzy jest mniejsza niż nowe środki, które napływają. Często zdarza się, że rzekomo łatwy, pewny i wysoki zysk pierwszych inwestorów obniża czujność kolejnych. W licznych przypadkach w kraju i na świecie

uczestnicy zauważają, że zostali oszukani dopiero w momencie, gdy twórca piramidy ma trudności z wypłatą zobowiązań, a cały mechanizm upada.

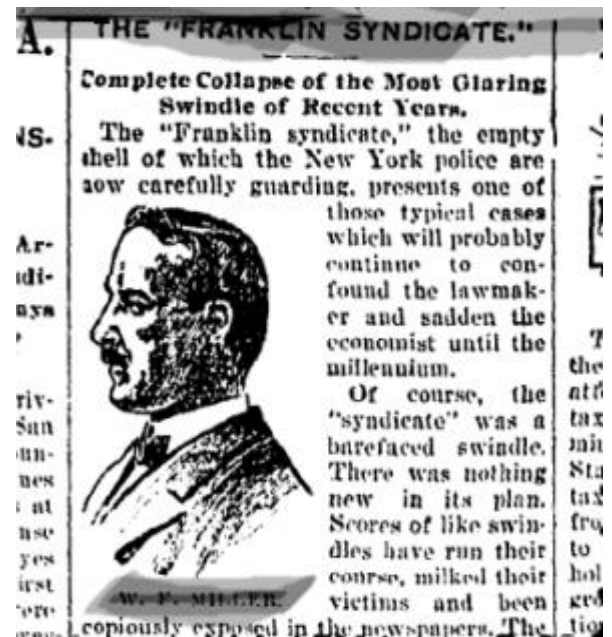
William Miller i Franklin Syndicate

Twórcą pierwszej, w historii najnowszej, piramidy finansowej był William Miller. To właśnie ten nowojorski księgowy w 1899 roku założył firmę Franklin Syndicate. Oferował i kusił swoich potencjalnych klientów 10 procentowym zyskiem, który miał być wypłacany każdego tygodnia. Przez co z czasem nadano mu przydomek 520 procent. Miller tłumaczył i opierał możliwość takich zwrotów na swojej wyjątkowej wiedzy w zakresie mechanizmów działania systemów finansowych. Nie zajęło Millerowi dużo czasu wyłudzenie, od ludzi skuszonych ofertą, kwoty bliskiej milionowi dolarów. Piramida stworzona

przez Millera działała na zasadzie reinwestowania zysku wypracowanego przez każdego klienta – dzięki takiemu posunięciu nowojorczyka, był on w stanie przez rok powstrzymać inwestorów od próby wypłaty kapitału. Miller mógł jednak liczyć na pomoc. Jako jego współpracownika wymienia się Boba Ammona będącego prawnikiem z Wall Street. To jego zasługom Franklin Syndicate zawdzięczał sławę, powodzenie i napływ nowych klientów. Miller doskonale wykorzystał spekulacyjne i inwestycyjne szaleństwo XIX i początku XX wieku oraz brak kontroli nad rynkami finansowymi. W przytoczonym okresie istniał problem ze sprawnym przepływem informacji, a dla przeciętnego Kowalskiego działalność finansowa na Wall Street stanowiła czarną magię, z której nic nie rozumiał. Dlatego stał się on łatwym celem, który zachłyśnie się obietnicą szybkiego i spektakularnego bogactwa. Firma Franklin Syndicate w niedługim czasie upadła, gdy wyszło na jaw, że firmowe kasy są puste, a założycielowi został wytoczony proces. Skazano go na 10 lat więzienia. W ostateczności skazany odsiedział połowę z zasądzonej kary, lecz po wyjściu nigdy nie wrócił już do świata finansów.

Bilans piramidy:

- straty klientów w wysokości miliona dolarów
- wyrok 10 lat pozbawienia wolności (odsiedział 5 lat)

Charles Ponzi i schemat Ponziego

Za klasyka gatunku w zakresie piramid finansowych uważa się niejakiego Charlesa Ponziego. Amerykanina włoskiego pochodzenia, który po wcześniejszych konfliktach z prawem wrócił do Bostonu i rozpoczął pracę tłumacza. Plan na jeden z największych przekrętów finansowych przyszedł nieoczekiwanie i niepozornie razem z przesyłką z Hiszpanii, która zawierała tzw. Międzynarodowe Kupony na Odpowiedź (z ang. IRC – International

Reply Coupon). Kupony można było wymienić na znaczki pocztowe w wysokości opłaty za zwykły list zagraniczny do dowolnego kraju na świecie. Ponzi dostrzegł, że można zaoszczędzić, a nawet zarobić na wymianie IRC na znaczki w Ameryce. Było to wynikiem znacznych różnic cenowych w poszczególnych krajach po I wojnie światowej. Charles Ponzi postanowił masowo skupować europejskie Kupony na Odpowiedź i wymieniać je w Stanach na znaczki, które później sprzedawał z zyskiem netto dochodzącym do 40%. Po sukcesie wprowadzonego systemu i wraz z napływem coraz większej liczby klientów, Ponzi zalegalizował działalność i założył Security Exchange Company. W czasie rozkwitu firmy Ponzi zatrudniał kolejnych agentów, których wynagrodzenie opierało się na systemie prowizyjnym. Swoim inwestorom oferował 50% zysku w przeciągu 45 dni. Amerykanie zaczęli coraz chętniej inwestować, zdarzyli się również tacy, którzy postanowili zainwestować cały swój majątek w firmę Ponziego. Ze wzrostem liczby inwestorów, inwestycja przestała się bilansować, a zapewniane zwroty były wypłacane z bieżących wpłat. Pojawiały się krytyczne artykuły poruszające wysokie ryzyko jak i brak ekonomicznych podstaw takich inwestycji. Ponzi by uspić czujność zaprosił klientów na kawę, pączki i wypłacił im pieniądze. Gdy sytuacja się powtórzyła wziął kredyt by spłacić inwestorów czym odwrócił uwagę po raz kolejny. Finalnie cały schemat piramidy został w 1920 roku zdemaskowany przez jednego z agentów Ponziego – Williama McMastersa. Straty ówczesnych klientów oszacowano na 15 milionów dolarów, a Charles Ponzi został aresztowany i skazany na

karę 5 lat pozbawienia wolności, jednak po 3,5 roku wyszedł po wpłaceniu kaucji. Po wyjściu na wolność Ponzi znów założył firmę i zaczął działać w systemie finansowym, gdzie oferował zysk 200% w 60 dni. Nowe przedsięwzięcie również zakończyło się wyrokiem i karą więzienia.

Bilans piramidy:

- straty klientów w wysokości 15 milionów dolarów
- wyrok 5 lat pozbawienia wolności (odsiedział 3,5)

Piramida Bernarda Madoffa

Twórcą jednej z najdłuższych piramid finansowych jest Bernard Madoff. Madoff będąc szanowaną osobą w świecie biznesu, prezesem swojej firmy Bernard L. Madoff Investment Securities i przewodniczącym rady nadzorczej giełdy NASDAQ, oszukiwał ludzi przez ponad 20 lat. Również inne

banki lub fundusze powierzały firmie Madoffa zarządzanie pieniędzmi swoich klientów. Stworzony system działał na ogromną skalę, pozyskując jako klientów takie jednostki jak HSBC, Royal Bank of Scotland, BNP Paribas, JP Morgan, Bank of America, UBS czy Uniwersytet Columbia. Do funduszu należała elitarna grupa ludzi biznesu, polityki i kultury. Warunkiem przystąpienia było posiadanie rekomendacji, a wymagana minimalna kwota inwestycji sięgała 10 milionów dolarów. Madoff był nazywany przez inwestorów „żydowską obligacją”. Nie zważając na rynkową koniunkturę, Madoff zapewniał swoim inwestorom 8-12 procent zwrotu rocznie. Piramida finansowa działała na zasadzie spłacania wcześniejszych inwestorów środkami uzyskanymi z wpłat tych, którzy przystąpili do funduszu później. Warunkiem koniecznym w funkcjonowaniu systemu był stały dopływ dużego kapitału, dlatego był on skazany na niepowodzenie. Inwestorzy, którzy powierzyli swoje środki funduszowi, mimo wiadomości o

prawdopodobnych nieprawidłowościach, nie interesowali się jego działalnością ani sposobami uzyskiwania wyników ponad średnią rynkową. Funkcjonowaniem firmy Madoffa nie zainteresowała się również amerykańska Komisja Papierów Wartościowych. W ostateczności żaden organ kontrolujący nie namierzył Madoffa, a kluczowym elementem upadku okazał się kryzys subprime i gwałtowne załamanie na rynku papierów wartościowych z 2008 roku. Najwięksi inwestorzy zażądali zwrotu środków czemu Madoff nie mógł sprostać, a cały schemat z powodzeniem działający od lat ujrzał światło dzienne. Bernard Madoff został aresztowany i w trakcie procesu sam przyznał się do stworzenia klasycznej piramidy finansowej. W 2009 roku 71-letni wówczas Madoff został oskarżony o nadużycie finansowe w wysokości 65 miliardów dolarów i skazany na karę 150 lat pozbawienia wolności. Była to maksymalna kara z możliwych, a dla skazanego równało się to z dożywociem, gdyż według przepisów federalnych, skazany musi odbyć minimum 85% kary i dobrze się sprawować, by ubiegać się o przedterminowe zwolnienie.

Bilans piramidy:

- straty klientów w wysokości 65 miliardów dolarów
- wyrok 150 lat pozbawienia wolności dla Bernarda Madoffa i wyrok 10 lat pozbawienia wolności dla Petera Madoffa – brata Bernarda Madoffa za współudział w piramidzie finansowej

Siergiej Mawrodi i MMM

Największą piramidą finansową w historii Rosji, kraju gdzie zawieranie pieniędzy instytucjom finansowym nie cieszy się popularnością, stworzyła firma MMM. Przedsiębiorstwo założono w 1989 roku przez Siergieja Mawrodiego, jego brata i przyszłą bratową Marinę Murawiewą. Nazwę stanowiły pierwsze litery nazwisk właścicieli. Na początku działalności firma skupiała się na imporcie

sprzętów biurowych. Jednak w wyniku problemów i oskarżeń o unikanie płacenia podatków firma została zmuszona do zmiany profilu działalności. Rozpoczęły się pierwsze kroki w sektorze finansowym, – sprzedaż akcji amerykańskich spółek – które finalnie zakończyły się fiaskiem. Za początek piramidy MMM podaje się 1993 rok. Papiery wartościowe emitowane przez MMM były podobne do sowieckich banknotów, lecz zamiast sylwetki Lenina widniała na nich podobizna Siergieja Mawrodi. Nie były one notowane na żadnej giełdzie i miały gwarantowany stały wzrost w wysokości 1000% rocznie – biorąc pod uwagę hiperinflację nie była to wartość nieosiągalna. Dzięki prowadzonym intensywnym kampaniom reklamowym, takim jak wykupienie darmowych przejazdów metrem przez jeden dzień dla wszystkich mieszkańców Moskwy bądź stworzenie postaci „typowego Rosjanina”, z którym potencjalny klient może się łatwo zidentyfikować, firma MMM zyskała na sile. W okresie największego rozkwitu MMM posiadało wpływy na poziomie 20 miliardów rubli dziennie – ówczesną równowartość 11 milionów dolarów. Już 1994 roku finanse firmy przestały się zgadzać, a policja skarbową zamknęła placówki MMM z powodu potężnych zaległości podatkowych. Założyciele próbowali kontynuować oszustwo, czemu towarzyszyła panika inwestorów, a firma stała się niewypłacalna. Zadłużenie wobec klientów wynosiło co najmniej 100 miliardów rubli – 50 milionów dolarów. Jednak przeciętni, poszkodowani Rosjanie winili rząd za upadek MMM, a sam Mawrodi stał się dla nich bohaterem walki. Mawrodi został aresztowany z powodu niepłacenia podatków, lecz został zwolniony przez wzgląd na wybór na deputowanego Dumy Państwowej. Ostateczne bankructwo firmy MMM zostało ogłoszone w 1997 roku. W 2003 roku Mawrodi został ponownie aresztowany, a sam wyrok - czterech i pół roku pozbawienia wolności za dokonane oszustwa – z powodu ogromnej ilości akt został wydany w 2007 roku. Cztery lata spędzone w areszcie zostały uznane na poczet kary i Mawrodi wkrótce wyszedł na wolność. Natomiast brat Siergieja w krótkim czasie założył kolejną firmę na kształt piramidy finansowej o nazwie MMM-96, został jednak niedługo aresztowany w 1998 roku. Siergiej Mawrodi po wyjściu na wolność nie porzucił sektora finansowego. Wręcz przeciwnie, pozostaje bezkarny wobec prawa i swobodnie tworzy kolejne firmy – piramidy finansowe – nie zmieniając nawet zbytnio ich nazw. (MMM-2011, MMM – 2012) Tworzone fundusze oferują zyski rozpoczynające się od 20 procent, a dochodzące nawet do 75 procent miesięcznie i wciąż znajdują one nowych inwestorów. W celu uniknięcia zarzutów o oszustwo Mawrodi otwarcie mówi i nie ukrywa czym tak naprawdę jest jego system. Przyznaje, że jednego dnia cały mechanizm się zawali, a ci którzy

nie zdążą wyprowadzić swoich pieniędzy po prostu przegramy. Na oficjalnej stronie firmy MMM można przeczytać: *„Ostrzeżenie! To piramida finansowa! Uczestnicząc w niej, skrajnie ryzykujecie i możecie utracić w dowolnym momencie wszystkie swoje pieniądze. Proszę o tym nie zapominać!”*.

Bilans piramidy:

- straty rosyjskich klientów w wysokości 50 milionów dolarów, tylko w latach 90
- wyrok 4,5 roku pozbawienia wolności dla Siergieja Mawrodiego
- pozbawienia wolności Wiaczesława Mawrodiego – brata Siergieja - za oszustwa MMM-96
- następne wersje systemu Mawrodich podczas ponad 20 letniej działalności

Źródła:

1. <https://www.nbportal.pl/slownik/pozycje-slownika/piramida-finansowa>
2. <https://finanse.wp.pl/najslynniejsze-piramidy-finansowe-sny-o-latwym-zysku-ktore-zakonczyly-sie-koszmarami-6115777257932417g/2>
3. <https://finanse.wp.pl/nie-tylko-amber-gold-oto-najslynniejsze-afery-finansowe-6115789208245889g/3>
4. http://pokonacgieldę.blogspot.com/2012/08/franklin-william-miller-tworca_14.html
5. https://pl.wikipedia.org/wiki/Charles_Ponzi
6. <http://joemonster.org/art/35574>
7. <http://www.aferyfinansowe.pl/afery-finansowe-na-swiecie/schemat-ponziego/#more-224>
8. <http://platine.pl/piramidy-finansowe-wszech-czasow-2-1141009.html>
9. https://pl.wikipedia.org/wiki/Piramida_Madoffa
10. https://pl.wikipedia.org/wiki/Bernard_Madoff
11. <http://platine.pl/piramidy-finansowe-wszech-czasow-5-1141009.html>
12. <http://www.aferyfinansowe.pl/afery-finansowe-na-swiecie/piramida-madoffa-2/#more-208>
13. <http://www.aferyfinansowe.pl/afery-finansowe-na-swiecie/mawrodi/>
14. <https://pl.wikipedia.org/wiki/MMM>
15. https://pl.wikipedia.org/wiki/Siergiej_Mawrodi